

■ ■ ■ Oljefondets etikkråd bør ikke legges inn under Norges Bank. Der kan etikken bli underordnet avkastningen, og hemmelighold kan begrense ringvirkningene fra innsatsen, skriver professor **Andreas Føllesdal**, tidligere medlem av Etikkrådet.

# Etikken står på spill

## INNLEGG Oljefondet

Ti års bidrag fra Norge til en mer forsvarlig verdensorden står på spill. Etikkrådet for Statens pensjonsfond utland – Oljefondet – har hittil gitt råd direkte til Finansdepartementet for å unngå at fondet – og vi – tjener på grove og systematiske menneskerettighetsbrudd, rettighetsbrudd i krig, alvorlige miljøskader og andre uetiske investeringer. Nå drøfter Stortinget å nedlegge denne ordningen.

Hvorfor?

Et strategiråd nedsatt av Finansdepartementet har anbefalt å legge denne uttrekksmekanismen til Norges Bank. Men å la sentralbanken passe investeringsetikken blir som å la bukken passe havresekken: Etske hensyn blir amputert, underordnet avkastningskravet og skjult.

Etikkrådet anbefaler å trekke fondet ut av bedrifter som maksimerer avkastning ved grove etiske overtramp. Anbefalingene har fått stor oppmerksomhet i inn- og utland. Andre fond har fulgt Etikkrådet og

**”Å la sentralbanken passe investeringsetikken blir som å la bukken passe havresekken: Etske hensyn blir amputert, underordnet avkastningskravet og skjult**

trukket seg ut. Utelukkede selskaper spør hvordan de kan vinne tilbake tapte omdømme hos investorer, kunder, domstoler og ansatte. FN's tidligere spesialrepresentant for menneskerettigheter og næringsliv John Ruggie har brukt Etikkrådets erfaringer for FN's veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter.

Stortingets kongstanke med etisk forvaltning blir snudd på hodet dersom Etikkrådet legges under Norges Bank. Forslaget senker de etiske minstekravene til fondet, for Norges Bank skal bare stille krav som ikke reduserer avkastningen.

Det blir også mindre innsyn, og dermed umulig å overvåke om fondsforvalterne er lojale



■ AVSTAND. Ved å beholde Etikkrådet på armlengdes avstand fra forvalterne hindrer Stortinget mistanke om at fondet medvirker til grove etiske overtramp, skriver Andreas Føllesdal. Her fra rådets møte tidligere denne måneden.  
Foto: Øyvind Elvsborg



VIL BEHOLDE ETIKKRÅDET. Tidligere medlem Andreas Føllesdal.

mot våre folkevalgtes krav: at vårt pensjonsfond ikke skal berike seg ved ugjerninger i utlandet.

Strategirådet mener at bankens «eierskapsdialog» vil ha større virkning når banken bak lukkede dører kan bruke uttrekk som ris bak speilet. Men forslaget vil virke motsatt: Banken får færre etiske skranker, og uttrekkstrusselen vil ha mindre troverdighet.

Dagens etikregler forbyr fondet å tjene på bedrifter som bruker grove etiske overtramp som middel for å øke avkastningen. Optimister kan tro at Norges Bank fortsatt vil ta opp menneskerettighetsbrudd og miljøskader i sine samtaler med selskapslederne. Men forslaget avgrenser eierskapsutøvelsen til de overtrampene som også truer avkastningen på sikt, som klimatrusler og korrupsjon. Banken

skal tie om uetisk medvirkning til systematiske og grove menneskerettighetsbrudd eller om gruvers lokale forurensning av grunnvann – så lenge slikt skadeverk ikke truer den langsiktige avkastningen. Strategirådet aksepterer nemlig bare de etiske prinsippene som ikke påvirker fondets avkastning.

Nyordningen vil gjøre det lettere for bedriftsledere å hindre uttrekk, fordi Norges Bank lettere kan la seg å overtale – siden den også skal maksimere avkastningen.

Strategirådet vil ikke engang at anbefalingene om uttrekk skal være offentlige. Uten åpenhet om begrunnede uttrekk forsvinner mange av ringvirkningene for en bedre verden, for da blir bedriftens omdømme ikke berørt, og andre investorer kan ikke følge opp.

Hemmeligholdet gjør det også vanskelig for Stortinget og befolkningen å ha innsyn og tillit til hvordan Norges Bank håndterer slike kryssende interesser.

Da er de sentrale delene av dagens ordning å foretrekke. Ved å beholde Etikkrådet på armlengdes avstand fra forvalterne hindrer Stortinget

mistanke om at fondet medvirker til grove etiske overtramp mot personer eller miljø for å maksimere avkastningen. Offentliggjøring av uttrekk gjør at Stortinget, Finansdepartementet, Norges Bank og Etikkrådet også bidrar til litt bedre spilleregler i verdens finansmarkeder.

Vår verden trenger sårt slike minstekrav om ikke å skade andre i jakten på avkastning.

Så hvorfor er dette forslaget kommet? Ønsker strategirådet simpelthen å tone ned de etiske hensyn, slik at Norges Bank bare følger de etiske kravene som likevel ikke reduserer avkastningen? Det er i så fall i strid med Stortingets målsetting med fondet, og i strid med FN's retningslinjer og initiativer som Norge hittil har støttet.

Heller enn å avskaffe et uavhengig etikkråd for Statens pensjonsfond utland, må utfordringen for Stortinget være å gjøre samarbeidet, reglene og rollefordelingen enda tydeligere og bedre.

■ Andreas Føllesdal, professor i politisk filosofi ved Universitetet i Oslo. Var medlem av Etikkrådet 2004–2010.

## FLERE INNLEGG Side 38–40



### Gjestekommentar Solbergs gode poeng

Steinar Juel

### Innlegg Cupcakes i raushetens tid

Bård Standal

### Feil om EU-makt

Heming Olaussen

### Symbolpolitikk

Leif Osvold

### Fusjon mot kapitaliskvis

Tom Nysted